

Falusi Márton

A kikényszerített álom

– Tamási Áron szülőföldjén

Hitel Kiadó, 2025. augusztus

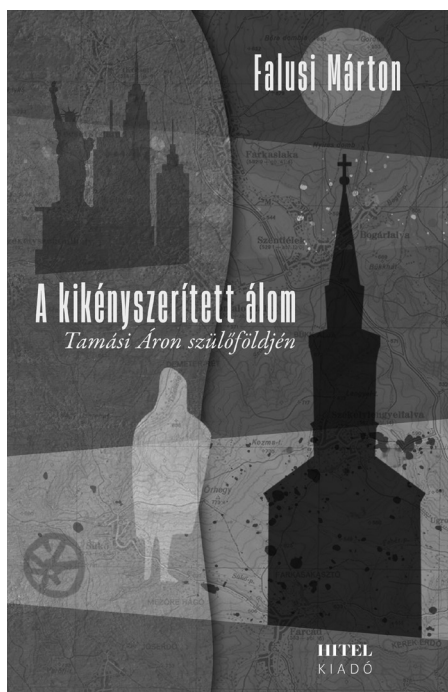
Rövid tartalom

Falusi Márton formabontó, a költői eszszétől a szociográfiáig számos műfaj határait vakmerően sértő prózájában álmok és valóságok, metaforák és kemény tények, emlékek és látomások, olvasmányok és élmények gomolyognak.

Napjaink budapesti írója fölkerelkedik, és elutazik Farkaslakára, hogy Tamási Áron szülőfaluját tanulmányozza. Beszélget az ott élőkkel, a polgármesterrel, a vendéglőssel, a pappal, a tanítónővel, a pakulárral és a nagyvállalkozóval, bejárja az utcákat és az esztenákat, részt vesz a miséken, az ünnepeken az emlékház udvarán és a kocsmai világmegváltásokban.

Amit tapasztal és feljegyez, nem a dokumentációt szolgálja, hanem arra készíti, hogy eltűnjön saját sorsán, mulandó szerelmein, az örökkévalón, a magyar és az európai történelmen. Mindeközben a halhatatlan Tamási Áron távol otthonától, New Yorkban, a hetvenedik utca felhőkarcolójának ötvenedik emeletén, a Színésznő oldalán ébred. Ő is rácsodálkozik a 21. századra. Goethével cserél eszmét a bárban, majd hazalátogat, és egykori pályatársaival találkozáva ugyancsak meghökkentő felismerésekre jut.

FALUSI MÁRTON József Attila-díjas költő, író, szerkesztő, irodalom- és eszmétörténész. 1983-ban született, Budapesten él. Eddig hét verseskötete, négy esszé- és tanulmánykötete, valamint egy monográfiája jelent meg. Drámáját, hangjátékait is nagy sikerrel mutatták be. Egyik főszerkesztője a *Magyar irodalmi művek 1956–2016* című irodalomtörténetnek. Szépirodalmi tevékenysége mellett több kutatóintézet munkatársaként, több folyóirat szerkesztőjeként dolgozott már, jelenleg a *Magyar Művészet* főszerkesztője.

Részlet a műből

Én vagyok az, de ahogy lenni szokott, nem egészen én.

A trieszti sirályok Andrej Melnyicsenko elkobzott luxusvitorlása felé repülnek. A világ legnagyobb háromárbcosa azóta várja a szabadság madarait, hogy Gibraltáron feltartóztatták, és ide, az öbölbe kormányozták.

R.-től most vesznek vért a rendelőben. Bámulom a plafont, olvasólámpám és egy bögre kamillatea közös árnyjátékát a falon. Felrémlik, mi történhet. Alig találják a vénát, R. karja kézről kézre jár, mire a rangidős boldogul vele. Kék-zöld foltokkal fog hazatérni; haza, ahol nem szoktuk lineárisan kezelni az időt. Mi úszkál, mi rakódik le, mi szívódik fel a vérben? Plazma, vérlemezkék, vörösvértestek, fehérvérsejtek. Vészesen nő a koleszterinszint. Vérképi gondolkodás, vérfagyasztószekrény. Aki elemzi, érti a világot. A mindenség harmóniája Krisztus vérében alakul ki. Krisztus vére: a természet és a kultúra vegykonnyhája. És az én vérem; az én drága, mocskos, zsíros, besűrűsödött vérem?

Éppen hasadozott a hajnal, de még nehezen pótolta a holdat, amely a ház túlsó oldalához kerülve hazament.

Felhúzom a redőnyt, és hunyorgok. Tenyeremben zöldalma. Arcomon *vacogás és hidegrázás* jelentkezik, *ragya az ép gyümölcsön*, apró lyukra tapint a jobb hüvelykujjam: a felvilágosodás nagy vitáira, hogy Isten vajon kívülről hatol be a tapasztalati világba, vagy kásás közegén fúródva át, belső magvából bontakozik ki. Körbevágom az alagutat, egyre jobban szűkítem átmérőjét a recés késsel; koncentrikusan haladok a hús hiányához, a semmihez, a savanyúhoz, hogy megvizsgáljam, mi járásban a Szentlélek, befelé tart-e, kifelé tart-e, avagy szélnek eresztette az anyag, és elszabadult; miként hatja és alakítja át az embert, a szentség mását, az univerzum megjelenítőjét. Tegnap reggeltől estig istentiszteletre özönlöttek az adventisták. Kávéval kezemben őket figyeltem a konyhaablakból; főként feketék érkeztek csapatostul, kígyózó sorokban, vidáman és nyílt tekintettel; többek talán Észak-Karolinát kötötték össze a Karolina út déli végével. Nemcsak a gyümölcskukac jut be, majd rágja ki magát, és nemcsak Isten dolgozza be magát a világba, de az egyén is közösségébe, és a kisebb közösségek is a nagyobbakba. Isten megteremtette a világot, egyszülött fiával közvetlenül avatkozott be történelmébe, utána hanyatt-homlok menekült innen. A német szó, a Himmelfahrt a legtalálóbbs a mennybemenetel gyors és kétségbeesett voltának kifejezésére. Így élem meg én is a családi és a közösségi létet; kezdetben jó mások között lenni, egészen addig, míg úgy nem érzi az ember, hogy rácsok mögött van, ahonnan szökni szeretne. Akarni és cselekedni ugyanaz,

mint szabadnak lenni. Ki az, aki bennem és általam kinyilvánítja akaratát, és ki az, aki bennem és általam cselekszik? Ki a szabad, ha én nem vagyok, mert nem is lehetek az? Ráharapok az alma keserű magjaira; kiköpöm őket: nincsen tovább. A szilva bezzeg magvaváló. Családom – el ne felejtsem mondani – magvaszakadt. Az éjszakák az öngyilkosság gondolatának segítségével vészeltetők át. Nem fogom megtenni, mert iszonyodom a vértől és a fájdalomtól, de megnyugszom, hogy az egzisztenciális cselekvés lehetősége mindig nyitva áll. Ugyanazt a versikémet dúdolgom biztatásképpen. Mit gondolsz az életről? / Ezt a kérdést félve tedd föl. // Mit remélsz a halálodtól? Erre csak a vagány gondol.

A fiúnak hosszú a haja; másodmagával felel a hang- és fénytechnikáért. Hamarosan kezdődik a koncert a stadionban. Főnöke, egy csinos, de kellően erőszakos, fiatal nő tőle kéri a forgatókönyvet. Nincs sehol, nem küldte el a zenekar, magyarázkodik rémülten a fiú, akinek nyilvánvalóan retorziótól kell tartania. Jössz akkor egygel, vonja össze ceruzával rajzolt szemöldökét a nő. Többé nem a maga ura; tartozik, számon van kérve olyasmért, ami nem rajta múlt. Hátját a füle mögé simítja, ezért sem lehetek én, az övé dús, az enyém ritkul, és bedobja a törülközőt; sarokba hajtja a keze ügyében lévő dokumentációt, ebben hasonlít rám, mert mozdulatában felismerni vélem, ahogyan röviddel a bontóper megindítása előtt, egykezes, pörgetett fonákkal falhoz csapom a borospoharat. Leszalad a lépcsőn, a küzdőtérrel kiszűrődik a közönség tombolása. Hosszan rohan; munkatársa, akivel a felelősségben osztoznak, habár ebben egyáltalán nem bizakodott, utánaered. Mielőtt utolérhetné, a fiú összeesik. Sajnáltatja magát, és már asszisztenciája is akad, ami undorító. Felfordul tőle a gyomrom, ettől a szerencsétlen emberi lénytől, aki éppen megfutamodik, ám végül megtorpan a téboly szélén, tudniillik gyáva. Nem tudom, melyikünknek jut eszébe, neki vagy nekem, hogy az örülethez a legokosabb út a rendszeren keresztül vezet; nem fejtem meg, de nem is lényeges, hiszen Shaftesbury a szerző. Hol vagyunk (ő meg én)? Még a világon sem. Miért vagyunk ott? Hogy világra jöjjünk. Kitámolygok a konyhába. Dereng a hajnal, de hiányoznak róla, a lepusztult irodaház homlokzatáról az INTRANSZMAS világító térbetűi. Bolgár-magyar termelőeszköz-kereskedelmi vállalkozás Tamási Áron halálának évéből.

Az íróról az a hír járja, hogy csak magáról tud írni, pedig ellenkezőleg, az író bármi másról írhat, kivéve saját magát. Ha önmagáról írhatna, nem volna író, sőt nem író lenne. Innen, a budai ablakból nézve kétféle ember létezik. Egyikük kizárólag addig birtokolja tudását, amíg nem kényszerül írásba adni; másikuk csakis azt tudja, amit – írásra adva fejét – begépel. Gépeket szállít innen oda, és olykor onnan ide, ám a termelőeszközöket nem ő bírja működésre. Mit lép erre? Határt, sőt tiltott határt. Rácsukódik, mint az egérfogó. Minduntalan szabadon eresztik. Mivel pedig folyton tetten érik, megcsípik, könyve az a csapda, amelybe újra és újra belesétál. Elhiszi, hogy tanul a hibáiból, még egyszer nem fordul elő, amit elkövetett, és többé nem szedik rá; aztán rendre előadódik az irtózatos,

öt pedig lépre csalják. Tükörbe nézek: ettől fogok menekülni egy egész napon, egy egész életem át. Kövérit ez a ruha, bármelyiket vegyem is föl, vastagít, fettel. Kihúzom magam, nyújtózkodom, kitekeredem, hogy *kurzivalódjak*. Amit kövériték, annak én vagyok az értelmi szerzője; amit kurzivalok, mástól veszem át. Vagy a nyelv, vagy a valóság szab határt a képzeletnek. Az írás: kurvaság; én pedig lassacskán mindent kurzivalok. Éljenek a szavaim, hajrá, kurtizánok!

Tamási Áron gáláns a nőkkel, sőt ennél is több; már ha egyáltalán adhat egy férfi ennél többet. Elhagyni, de még megcsalni sem áll szándékában a feleségét, aki nem is az első, nem is a harmadik; évtizedek óta nem tartja számon a névsort, és avatott lélekbúvárként sincsen fogalma arról, hány esztendeig nyútható férfi és nő gyermektelen köteléke anélkül, hogy cérnára vékonyodna. Mindenesetre megadatott számára a halhatatlanság, és hogy visszatérve ifjúkorának színhelyére, a Broadway egyik jelentős musicalszínpadán maga rendezze az Ördögölő Józsiást. Réges-régen megemésztette, hogy a legendás Pütkösti Andor nyugdíjazása óta – a könyvtárak végeérhetetlen mondataiban ödögöket kivéve – senki sem érti drámáinak misztériumát, melyet a realista formakultúra vét el s tesz nevetségessé, mintha idejétmúlt volna, holott folyton megelőzi soha el nem érkező fénykorát.